

καὶ παραδέχεσαι· ἐκεῖνο θμως ποὺ εἶναι ἀσυγχώρητο εἶναι ἔταν λειτουργὸς τοῦ Χριστοῦ ποὺ ἔχει τοῦ Κυρίου τ' ὄνομα στὸ στόμα του κἀθετα ἐπίτηδες στὸ γραφεῖο του κ' ἡσυχά συλλογίζεται πῶς νὰ συκοφαντήσει τὸ γείτονά του.

Πρόθυμος
Ἀλέξ. Πάλλης

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΡΓΑ

Ἀεροπλάνο. — Ἐρασιτέχνης. — De effusis. — Ρίτα.

Ὅσα βραδιάζῃ. — Ἡ Γυναικα. — Ἰόλη.

Ἡ λίμνη ποὺ φουσκώνει.

Τὰ καλοκαιριάτικα θέατρα τῆς Ἀθήνας, ποὺ ἀντιπροσωπεύουν αὐτὰ μονάχα τὴν τρεχούμενη θεατρικὴ κίνησις ὅλης τῆς Ἑλλάδας, ἀνεβάζουν τὰ τελευταῖα χρόνια μὲ περισσὴν εὐκολίαν κάθε πρωτότυπο ἔργο ποὺ θὰ τοὺς παρουσιαστῇ ἀπὸ ἄθροπο ποὺ τὸνομά του στέκεται κάπως γνωστὸ στὴν κοινωνικὴ ἢ στὴ δημοσιογραφικὴ μας ζωὴ. Βαθύτερο ξέτασμα τοῦ ἔργου δὲ γίνεται ὅχι μονάχα ἀπὸ τὴν οὐσιαστικὴν του μεριά, μὰ καὶ ἀπ' τὴν ἀπλὴ ὄψη τῆς σκηникῆς του ἰσορροπίας. Καὶ τοῦτο, ὅχι βέβαια γιὰτί λείπει τέτοια ἀντίληψη ἀπὸ μέρος τῶν ἡθοποιῶν, ἀφοῦ τὶς περισσότερες φορὲς στοὺς θεατρίνους κύκλους τὰ λογιῆς λογιῆς ἔργα καταδικάζονται πρὶν παρασταθῶν, μὰ γιὰτί ἡ κοινωνικὴ μας ζωὴ σὲ κάθε τῆς ἐκδήλωσις, ἀκόμα καὶ στὸ θέατρο, κρύβει μέσα της τὸ σπόρο μιᾶς γενικῆς ἀνελευκρίνειας, μιᾶς ἀφροντισίας γιὰ τὸ σωστό, μιᾶς τάσης γιὰ κάποιο ἀλληλοκορόϊδεμα μὲ σκοπὸ μονάχα ἓνα· νὰ γίνεταῖ ἡ δουλειὰ γιὰ τοὺς δῶθε καὶ γιὰ τοὺς κεῖθε. Γιὰ τοὺς θιάσους δηλαδή, ποὺ μὲ τέτοιες παρτίτσες περνοῦν τὶς βραδιὰς τοὺς μὲ διάφορες «πρῶτες» μαζέοντας λίγα παραδίδια ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους τῶ συγγραφέων, καὶ ἀπ' τὴν ἄλλῃ μεριά γι' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους οὐγραιμίδες ποὺ ἄκοπα δρέπουνε δάφνες, χειροκροτήματα, σκηνοβγυλίσματα καὶ χρονικὰ ἐνθουσιαστικὰ τοῦ κάθε φίλου φημεριδογράφου. Ἔτσι τὸ λοιπὸν ἡ θεατρικὴ κίνησις στὴ χώρα μας κατάντησε μέσο φρεντοκοινωνικῆς ἐπίδειξης, δίχως νὰ ἔχη καμιάν ἐπικοινωνίαν μὲ τὴν πραγματικὴ Τέχνη ποὺ φανερώναται πάντα σὺ φλογερὸς ἔρωτας σὲ κοινωνίες μὲ νοῦ ποὺ ζυγιάζει, μὲ ψυχὴ ποὺ νοιώθει.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τέτοιας εὐκολίας γιὰ τὸ ἀνέμβασιμα πρωτότυπων ἔργων, εἶναι τὸ ἀμελέτητο καὶ τὸ ἀψηχολόγητο τῶν ἡθοποιῶν, καὶ ἡ ἀδιαφορία τῶν περισσότερων ποὺ ἀδυνατοῦν ὅλα νὰ τὰ παρακο-

λουθήσουν, καὶ ἀκόμα ἡ τέλεια ἔλλειψη μιᾶς κάποιας κίνησης ποὺ εἶναι ἀναγκαία γιὰ ἔργα τοῦ νοῦ ποὺ πασχίζουν, ὅς ποῦμε, νὰ φέρουνε στὴ μέση ζητήματα, θέματα, ἀπορίες, προβλήματα ποὺ κάθε μέρι θλίβουνε τὴ ζωὴ τοῦ ἀθρώπου. Γιὰτί ἓνα ἔργο ὅσο καὶ ἂν εἶναι πλάσμα μιᾶς ἀνάβαθης φιλοδοξίας, θὰ κλείνῃ μέσα του τὸ ἐγὼ τοῦ συγγραφέα, ποὺ ἀνίγκη ὑπάρχει νὰ φαίνεται καθαρὰ στὴ σκηνικὴ ἐρμηνεία του, γιὰ νὰ πιάσουμε οἱ θεατῆς τὴν οὐσίαν τὴν ἀληθινή του καὶ νὰ νοιώσουμε διάφανα τὸ φόντο του, ποὺ ἀλοίμονο τὶς πρὸ πολλὰς φορὲς εἶναι τόσο πεζό, τόσο ἀποκρουστικόν, τόσο κοινόν καὶ χιλιοπατημένον ποὺ ἀπελπίζει φορητὰ γιὰ τὴ νόησις τῶν ἀθρώπων τῶν γρυμμάτων τοῦ καιροῦ μας καὶ τὴν εἴδησις ποὺ ἔχουνε καθολικὰ γιὰ τὴν Τέχνη. Καθὼς γίνεται τώρα, ἡ ἀμελετησιά, ἡ γλιγορσοσύνη, ἡ ἐπιπολαιότηα καὶ ἡ ἀφροντισία ἰσοπεδώνει ὅλα τὰ ἔργα καὶ οἱ τύποι, οἱ χυραχτήρες, οἱ διάλογοι, οἱ ἔρωτες, οἱ δραματικὲς σύγκρουσεις εἶναι σὰ βγαλμένες ἀπὸ τὸ ἴδιο καλούπι, καλοῦπι ποὺ ἀντικατασταίνει τὴν ὅποιαν πρωτοτυπίαν τοῦ συγγραφέα, κρυμμένη, διαστρεφμένη, παραξηγημένη, ἀναρτηρήρητη τὶς πρὸ πολλὰς φορὲς ἀπὸ τὸν ἡθοποιόν, τὸν ἴδιον καὶ ἀπαράλλαχτο, τὸν ἀμετάβλητο σὲ ὅλους τοὺς τύπους τῶν ἐρωστῶν, τῶν γέρον, τῶν ἀδικημένων, τῶν κομικῶν καὶ τῶν τραγικῶν.

Ἴσως ἡ βαθύτερη αἰτία τῆς τέτοιας ἀφροντισίας τῶν ἡθοποιῶν, μπορεῖ νὰ βρισκεται καὶ στὸ πὼς τὰ ἔργα τὰ λεγόμενα πρωτότυπα — ἀντίθετα πρὸς τὰ μεταφρασμένα ξένα — δὲν τοὺς ἀγγίζον τὸ καλλιτεχνικόν τους διαφέρο, δὲν ἀνυσυμποῦν μέσα τους τὴν ἱερὴ σπίθα τῆς ἀγάπης σὲ μιὰ καινούρια ὁμορφιὰ τῆς τέχνης, δὲ φέρουνε τὸ μέγεθος τοῦ ἀληθινοῦ ἐνθουσιασμοῦ. " Λι μὲ τὴ σφραγίδα τῆς μετριότητος μαστορεμένα, ἔχουνε μιὰ πρωτοτυπίαν περιεργησ' αὐτὴ τὴ μετριότητά τους, δείχνοντας τὸ καθένα μιὰν ἔλλειψη καθολικῆς, ἄρτιας γνώσης τοῦ κόσμου γύρω μας, τῆς κοινωνίας, στὴ θέση ποὺ βρίσκειται, στὴν κατάσταση ποὺ εἶναι, σὲς ἀνάγκης ποὺ ἔχει, στοὺς πόθους, σὲς ἰδέες ποὺ βλέπει, σὲς ψυχόρημα ποὺ τῆς ὀδηγοῦν τὸ περπάτημα. Κοινωνία καινούργια, χωρὶς νὰ ἔχη στέριες ἀντίληψεις, βίαιες φανερές, ἰδεολογίες κρυσταλλωμένες ἐξὸν ἀπὸ τὶς λεγόμενες πατριωτικοεθνικὲς, γεννήματα τῆς ἐπιπόλαιης δασκαλοκρατίας, ἀναθράφηκε τοὺς τελευταίους καιροὺς καὶ τὸ σκημάτισμά τὶς κανόνισε μὲ τὰ παραδείγματα τῆς εὐρωπαϊκῆς κουρασμένης καὶ ἀηδιασμένης ἀπὸ τὴ ζωὴ τὴν ἀληθινὴ πολυάριθμης ἀστικῆς κοινωνίας, καὶ ἔκαμε διὰ τῆς τὶς συνήθειες, τὶς τάσεις, τοὺς τρόπους, τὰ ἰδανικά, τοὺς σκοποὺς, τὴ μορφὴ τῆς ζωῆς τῆς τάξης ἐκείνης, καὶ φυσικὰ τὸ εἶδος τῆς πνευματικῆς τῆς κίνησης.

Ἔτσι ἡ ἑλληνικὴ τέχνη, βγαλμένη ἀπὸ τὴν ψεύτικη κι ἀνεξέλιχτη ἑλληνικὴ κοινωνία, μᾶς παρουσίασε τὸν τελευταῖο καιρὸ θεατρικὰ ἔργα ποὺ στὸ εἶναι τους τρέμει ἡ ἀνελευκρίνεια τῆς ἔμπνευσης συνοδεμένη μὲ τὴ λαχτάρα τῆς πρόσκαιρης ἐπιτυχίας.

«**Τὸ ἀεροπλάνον**». — «**Οἱ Ἑρασιτέχνη**». — «**De effusis**». Τρία μονόπρακτα ἔργα τοῦ κ. **Β. Κολοκοτρώνη**. Δημοσιογραφικὴ ἀντίληψή τῆς σατυρικῆς τέχνης. Δρόμοι χλιοπατημένοι. Ἑλλειψη σκηρικῆς γνώσης, διάλογος ποὺ σέρνεται σὲ γλώσσα μιζοκαθαρεύουσα τῶν μορφωμένων «εὐ φρονούντων» κουτουοιστῶν.

«**Ρίτα**» δράμα σὲ τρεῖς πράξεις τοῦ **Κ. Λαδόπουλου**. Προσπάθεια γιὰ μίμηση τῆς σύγχρονης γαλλικῆς θεατρικῆς τέχνης. Κοινωνικὴ ἱστορία δίχως κοινωνικὸ διαφέρο. Αἰσθηματολογία κουραστικὴ καὶ τάση γιὰ μυθιστορηματικὸ τράβηγμα. Τὰ ἐλαττώματα τῆς ξένης βιομηχανικῆς θεατρολογίας ἐπαυξημένα καὶ βελτιωμένα κατὰ τρόπο χοντροκοπιᾶς ἀλόγιστης.

«**Ὅταν βραδυάξῃ**» δράμα σὲ μιὰ πράξη τοῦ κ. **Γ. Δ. Κορομηλά**. Ἔργο ἀπὸ τὰ λεγόμενα «λεπτά». Δίχως οὐσία, δίχως βίθος, δίχως ψυχολογία, καὶ δίχως δικαιολογία γιὰ τὴν ἀφορμὴ του. Γιὰ τοὺς ἀνίδεους μὲ ξενιθὺ ψυχολογικῆς «λεπτότητας». Κοινοτοπία σὲ θέμει καὶ σὲ διῶλογο. Καθαρεύουσα φριχτῆς ἀποκρουστικότητος γιὰ ὅποιον ἔμεινε ἀμόλυντος ἀπὸ τοὺς γλωσσικοὺς σωβινισμοὺς μιᾶς ξεφρενιασμένης ἀπὸ ἀγραμματοσύνη φημεριδογραφίας.

«**Ἡ Γυναίκα**» κωμωδία σὲ στίχους μονόπρακτο τοῦ κ. **Ἰωάννη Πολέμη**. Ἐνὰς γνωστὸς ἀνατολίτικος μύθος ἀκατέργαστος ἀνεβυσμένος στὴ σκηνή, ἀνάμεσα σὲ ἀπέραντη στιχοχυσία κι ἀβίσταχτη τυμπανοκρουσία μιᾶς ρίμας αἰώνιας, βαρετῆς, ἀνούσιας, γλυτσερῆς, νέκτωρ κι ἀμβροσίας γιὰ τὰ βάρβαρα αὐτιά τῶν ἀνίδεων ἐπαινετῶν, θαυμαστῶν καὶ λιβανιστῶν.

«**Ἰόλη**» δράμα σὲ τέσσερες πράξεις τοῦ κ. **Ἀριστομένη Προβελέγγιου**. Μιὰν ἀπλή ἱστορία μὲ θέση ψυχολογική. «Ἐποχὴ σύγχρονη», κατὰ τὸ πρόγραμμα. Ὅμως κατὰ τὴν ἀλήθεια ἐποχὴ πολὺ περασμένη καὶ γιὰ τὸ πλέξιμο τοῦ μύθου, καὶ γιὰ τὰ πρόσωπα καὶ γιὰ τίς ιδέες τους, τοὺς τρόπους τους, τίς πράξεις τους, ἐποχὴ ποὺ πάει νὰ φτάσῃ τὸν ποιητὴ τὸν ἴδιο.

«**Ἡ λίμνη ποὺ φουσκώνει**». Σύγχρονη ἀθη-

ναϊκὴ ἱστορία σὲ μέρη τρία, τοῦ κ. **Ζ. Μακρῆ**. Ὁ μύθος τοῦ ἔργου πλέκεται γύρω σὲ μιὰν ἀπεργία ἀποφασισμένη ἀπὸ τοὺς ἐργάτες μιᾶς μεγάλης ἐταιρίας ποὺ προμηθεύει τὸ νερὸ στὴ χώρα τῆς Ἀθήνας. Οἱ ἐργάτες ζητοῦνε καλῆτερους ὅρους γιὰ τὴν ἐργασία τους, μὰ ὁ διευθυντὴς τῆς ἐταιρίας μ' ἓνα σύμβουλο, ποὺ ἀντιμάχονται τὸν πρόεδρο τοῦ συμβουλίου τῆς ἐταιρίας, γιὰτὶ αὐτὸς πασάκει νὰ πραγματοποιηθῇ ἓνα δάνειο στὴν ἐταιρία, κάνουνε πλάτες στὴν ἀπεργία μὲ τὴν πονηρὴ σκέψη νὰ κατορθώσουνε νὰ πετᾶζονε τὸν πρόεδρο, γιὰ νὰ μείνῃ σ' αὐτοὺς λεύτερος ὁ δρόμος καὶ πάρουν τὴν προμήθεια ἀπὸ τὸ δάνειο. Μὰ ἡ ἀπεργία ξεσπᾷ φοβερὴ καὶ τ' ἀποτελέσματά της φέρουνε καυστροφές. Οἱ δεξαμενὲς τοῦ νεροῦ γκρεμίζονται, πλημμυρίζει ὁ τόπος καὶ πολλοὶ ἀθρόωποι πνίγονται. Καὶ τὴν ὥρην ποὺ οἱ περισσότεροὶ ἐργάτες φοβισμένοι, πατοῦνε τὸ λόγο τους καὶ ξαναγυρίζουνε στὴν ἐργασία, οἱ λίγοι πιστοὶ ποὺ μείνανε κλείνονται στὶς φυλακές, καὶ ὁ διευθυντὴς μὲ τὸ φίλο του τὸν σύμβουλο χαίρουνται τὴ νίκη γιὰτὶ ὁ πρόεδρος τοῦ συμβουλίου ἀναγκάζεται νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ θέση του.

Τὰ δραματικὰ στοιχεῖα λείπουν ἀπὸ τὸ ἔργο. Μὰ τὸ ξετύλιγμα τῆς ἱστορίας δίνει στιγμὲς ἀληθινῆς συγκίνησις, σ' ὅποιους νοιώθουν ἰσχυριστικὰ τὰ κοινωνικὰ ζητήματα, ποὺ συνταράζουν σήμερὰ τὸν πολιτισμένο κόσμον. Τὸ δέσιμο τῆς ὑπόθεσις μὲ τὸ σκηρικὸ παρουσίᾳσμα φανερώνει ἂν ὄχι γνώση τῆς τέχνης, μὰ κάποια προσοχὴ ἀξιόλογη ποὺ δὲ θὰ εἴτανε δίκιο νὰ μὴν τονιστῇ. Ὅμως μέσα σὲ ὅλα αὐτὰ μιὰ κάποια ρητορικὴ διάθεση, ἓνας ψευτολειτουργισμός, μιὰ προσπάθεια συμβολισμοῦ καὶ μιὰ ἑλλειψη βαθύτερης γνώσης γιὰ τὸ ἐργατικὸ ζήτημα, χαραχτηρίζουνε πέρα πέρα τὸ σκηνογράφημα τοῦ κ. Μακρῆ, ποὺ πρέπει νὰ χαρακτηιστῇ μόνο σὰν ἓνας δρόμος ἀπολύτρωσις ἀπὸ τὰ λογῆς λογῆς ἁστικὰ ἔργα τῆς ρουτίνας, τῆς βαρυσίνης, τῆς ἀπαγορευτικῆς, τῆς ψυχικῆς μοίχλης, τῆς ἀνευροῆς κίνησις ποὺ πλημμυρίζανε καὶ φέτος τὰ θέατρα τῆς Ἀθήνας. Ἡ «Λίμνη ποὺ φουσκώνει» δὲ μᾶς δείχνει μονίχην τὴ διάθεση τοῦ κίτου λαοῦ ποὺ ἀρχίζει κι ἀναταράζεται, μὰ φανερώνει πὼς ὁ σπόρος ποὺ ἔπεσε στὴ φιλολογία μας καὶ στὸ θέατρο ἀπὸ λιγοστοὺς ἄξιους συγγραφεῖδες δὲ βρῆκε ἄγονο χῶμα. Σὲ κοινωνία ποὺ βασιλεύουνε τὰ ψεύτικα καὶ σάπια ἰδανικά τῆς νοικοκυρῶσύνης καὶ ποὺ ἡ ψυχὴ της μοιάζει σὰ μιὰ λίμνη στεκόμενη, σηματοδεύεται ἀγνάντια τῆς μιᾶς ἄλλης κοινωνίας, λίμνης κι αὐτὴ πλατιά κι ἀκίμαντη, μὰ ποὺ τὸ νερὸ της ἀρχίζει γιὰ τὴν ὥρην ὁλοέναν καὶ φουσκώνει.

Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ